

Aktualitātes grāmatvedības un nodokļu jomā

2023.gada 01.februārī

Ingrīda Lejniece

29175775

aprani@aprani.lv

Grozījumi iedzīvotāju ienākuma nodokļa likumā

- Satversmes tiesas 07.01.2022. spriedums lietā Nr. 2021-06-01 “Par likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11. panta 3.¹ daļas un 11.1 panta 6.1 daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”
- Grozījumi likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” (20.10.2022.) – 11.p. 3.2, 3.3 un 3.4 d. izslēgums, grozījumi 11.p. 3.5 d., 11.1 p. 8.d., 19.p. 9.d.,
- Likuma pārejas noteikumu 190. un 191. p.
- Ministru kabineta noteikumu normu izmaiņas sekos, bet nodokļu maksātajam kopš 07.01.2022. ir saistošs labvēlīgais ST spriedums un likuma normas (kas attiecina 80% izdevumu ierobežošanas nepiemērošanu jau no 01.01.2022.)

Grozījumi iedzīvotāju ienākuma nodokļa likumā

1) Ar 01.01.2023. stājas spēkā **Piespiedu dalītā īpašuma privatizētajās daudzdzīvokļu mājās izbeigšanas likums.**

2) Ar 01.01.2023. stājas spēkā grozījumi likumā “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”, kas paredz, ka ar IIN neapliek ienākumu no Piespiedu dalītā īpašuma privatizētajās daudzdzīvokļu mājās izbeigšanas likumā noteiktajā kārtībā atsavinātā zemesgabala, ja minētais zemesgabals ir bijis fiziskās personas īpašumā ilgāk par 60 mēnešiem (no dienas, kad attiecīgais nekustamais īpašums ir reģistrēts zemesgrāmatā)

Grozījumi iedzīvotāju ienākuma nodokļa likumā

Ar nodokli neapliek ienākumu:

- kas gūts, atbrīvojot fizisko personu no parādsaistībām Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likumā noteiktajā kārtībā. Grozījumus piemēro, sākot ar 2022. gada 1. janvāri;
- ienākumu, kas gūts no kapitāla aktīva atsavināšanas fiziskās personas maksātnespējas procesā, ja fiziskā persona atbrīvota no saistībām saskaņā ar Maksātnespējas likuma 164. pantu. Par šāda ienākuma gūšanas dienu uzskata dienu, kad tiesa pieņēmusi lēmumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu.

Grozījumi attiecināmi uz to fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros atsavināto kapitāla aktīvu, kas atsavināts pēc normu spēkā stāšanās dienas;

Grozījumi iedzīvotāju ienākuma nodokļa likumā

Ar nodokli neapliek ienākumu:

- ar kalpošanu reliģiskajā organizācijā saistīto personificēto izdevumu kompensācijas, kuras sedz reliģiskā organizācija tajā kalpojošam personālam saskaņā ar rakstveidā noslēgto vienošanos, kompensējamo izdevumu veidus un apmērus nosakot tādus pašus kā brīvprātīgā darba veicējam.

Ar nodokli neapliekamie ienākumi

Lauksaimnieciskā ražošana ir produkcijas ražošana:

- augkopībā (arī koku stādu audzēšana, sēņu audzēšana, savvaļas ogu audzēšana);
- lopkopībā (arī truškopība, putnkopība, biškopība un zvērkopība);
- iekšējo ūdeņu zivsaimniecībā (zivju audzēšana privātajās ūdenstilpēs vai fiziskajai personai lietošanā nodotajās ūdenstilpēs);
- dārzkopībā (arī puķkopība, siltumnīcu saimniecība).

Par lauksaimnieciskās ražošanas produkciju uzskata augu vai dzīvnieku valsts produkciju, kas tiek realizēta sākotnējā (nepārstrādātā) veidā vai pēc pirmapstrādes.

Fiziskās personas saimniecībā pārdošanai sagatavotā lauksaimnieciskās ražošanas produkcija var būt ar augstāku pārstrādes pakāpi, ja visa pārstrāde (izņemot lopu kaušanu) ir veikta pašā saimniecībā.

Ar nodokli neapliekamie ienākumi

Lauku tūrisma pakalpojumi ir lauku teritorijās vai lauku apdzīvotās vietās sniegtie viesu izmitināšanas pakalpojumi speciāli ierīkotās viesu izmitināšanas mītnēs vai citās pielāgotās telpās, kurās gultasvietu pamatskaits nepārsniedz 12 un gultasvietu papildu skaits nav lielāks par 6, kā arī ar tiem saistītie papildu pakalpojumi, kas balstās uz vietējiem kultūras un dabas resursiem.

Ar nodokli neapliekamie ienākumi ietver arī valsts atbalsta vai Eiropas Savienības atbalsta lauksaimniecībai un lauku attīstībai ietvaros saņemtus maksājumus.

No aplikšanas ar nodokli atbrīvo 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. un **2023.gadā** saņemtās summas pilnā apmērā kas izmaksātas kā valsts atbalsts lauksaimniecībai vai ES atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai.

Ar nodokli neapliekamie ienākumi

- palīdzību, kas sniegta, pamatojoties uz arodbiedrības institūcijas lēmumu, no arodbiedrības naudas līdzekļiem, kuri veidojas no arodbiedrības biedru naudas maksājumiem un ārvalstu arodbiedrību ziedojumiem (dāvinājumiem), –1 000 *euro* gadā;
- palīdzību naudā vai citās lietās, vai pakalpojuma veidā, kas, pamatojoties uz reliģiskās organizācijas vai tās iestādes institūcijas (amatpersonas) lēmumu, sniegta no reliģiskās organizācijas vai tās iestādes naudas līdzekļiem, – 1 000 *euro* gadā;
- preču un pakalpojumu loteriju laimestus. *Preču loterija ir spēle, kurā dalībnieki piedalās, veicot preču pirkumu, bet nemaksājot dalības maksu. Pakalpojumu loterija ir spēle, kurā dalībnieki piedalās, noslēdzot pakalpojuma līgumu, bet nemaksājot dalības maksu.*

Tikai atbilstoši Izložu un azartspēļu inspekcijas apstiprinātajiem preču vai pakalpojumu loterijas noteikumiem izmaksātais (izsniegtais) laimests ir uzskatāms par neapliekamu ienākumu.

Ar nodokli neapliekamie ienākumi

ar brīvprātīgā darba veikšanu saistīto personificēto izdevumu kompensācijas, kuras brīvprātīgā darba veicējam atbilstoši brīvprātīgā darba līguma noteikumiem sedz brīvprātīgā darba organizētāji:

- par ēdināšanu, viesnīcu (naktsmītņi), ceļa (transporta) izdevumiem, degvielu, apģērbu un apmācību — Ministru kabineta noteiktā sastāva un normu ietvaros un kuru kopējais apmērs taksācijas gada laikā (neatkarīgi no izmaksātāja) nepārsniedz 1 000 *euro*;
- par veselības un dzīvības apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem brīvprātīgā darba veikšanas laikā, ja normatīvie akti paredz brīvprātīgā darba organizētājam obligātu pienākumu nodrošināt šādu nelaimes gadījumu apdrošināšanu;
- par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu attiecībā uz trešajām personām (izņemot sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu), ja normatīvie akti paredz brīvprātīgā darba organizētājam obligātu pienākumu nodrošināt šādas civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu;
- par veselības pārbaudēm, ja normatīvie akti paredz brīvprātīgā darba organizētājam obligātu pienākumu nodrošināt šādas veselības pārbaudes.

Ar nodokli neapliekamie ienākumi

Ar brīvprātīgā darba veikšanu saistīto personificēto izdevumu kompensācijas, kuras netiek apliktas ar iedzīvotāju ienākuma nodokli noteiktā apmērā, t.i.:

- ja to kopējais apmērs taksācijas gada laikā (neatkarīgi no izmaksātāja) nepārsniedz 1 000 *euro*, šādiem izdevumu veidiem:
 - par ēdināšanu – ne vairāk kā 6 *euro* par katru dienu;
 - par viesnīcu (naktsmītņi), ja ir iesniegti attiecīgos izdevumus apliecinājoši attaisnojuma dokumenti, – ne vairāk kā 57 *euro* par diennakti;
 - par ceļa (transporta) izdevumiem (izņemot izdevumus par degvielu), ja ir iesniegti attiecīgos izdevumus apliecinājoši attaisnojuma dokumenti;
 - par degvielu, ja brīvprātīgā darba veicējs lieto viņa īpašumā vai valdījumā esošu transportlīdzekli, – ne vairāk kā 50 *euro* mēnesī;
 - par apģērbu, ja tas saistīts ar darbības specifiku vai norāda uz konkrētu atpazīstamību un piederību;
 - par apmācību, ja tā saistīta ar darbības specifiku un nav saistīta ar pamatizglītību, – ne vairāk kā 200 *euro* gadā;

MK noteikumi Nr.899 – punkts 54.²

Saņemtās dāvanas

- Ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliek dāvanas no fiziskajām personām, ja ar dāvinātāju saista laulība vai radniecība līdz trešajai pakāpei Civillikuma izpratnē.
- *Ja saņem dāvanu no personas, kas reģistrējusies kā saimnieciskās darbības veicējs, vai no komersanta, no saņemtās summas ir aprēķināms un maksājams iedzīvotāju ienākuma nodoklis.*
- Saņemot dāvanu no cilvēka (kurš nav tuvs radnieks), ar nodokli neapliek dāvanas līdz 1425 *euro* no viena dāvinātāja – fiziskās personas – kalendāra gada laikā.

Saņemtās dāvanas

Ar nodokli neapliek dāvanas:

- pilnā apmērā – neatkarīgi no tā, vai dāvinātāju ar fizisko personu saista laulība vai radniecība līdz trešajai pakāpei, ja dāvinājums paredzēts un cilvēks to izlieto, **lai segtu savus izdevumus par augstākās izglītības un visu pakāpju profesionālās izglītības iegūšanu, izdevumiem par specialitātes (profesijas, amata, aroda) iegūšanu** valsts akreditētās Latvijas izglītības iestādēs, kā arī ES dalībvalstu un EEZ valstu mācību iestādēs vai apgūstot valsts akreditētās izglītības programmas;

Saņemtās dāvanas

Ar nodokli neapliek dāvanas:

- pilnā apmērā – neatkarīgi no tā, vai dāvinātāju ar fizisko personu saista laulība vai radniecība līdz trešajai pakāpei, ja dāvinājums paredzēts un cilvēks to izlieto, lai segtu savus izdevumus par medicīnas un ārstniecisko pakalpojumu izmantošanu, izņemot kosmētiskās operācijas;

Saņemtās dāvanas

- Naudas saņēmējam ir jāspēj dokumentāri pamatot, ka nauda izmantota minēto izdevumu apmaksai.

To apliecina:

- ārsta nosūtījums vai atzinums, kas apliecina ārstniecības nepieciešamību;
- attaisnojuma dokuments, kas apliecina dāvinājuma summas izlietošanu ārstniecībai divu gadu laikā no dāvinājuma saņemšanas dienas.

Saņemtās dāvanas

- *VID skaidrojums* - nodoklis nav jāmaksā, ja naudas pārskaitītāju un saņēmēju saista radniecība un nauda no ārzemēm tiek pārskaitīta mājsaimniecības uzturēšanai (komunālie maksājumi, pārtikas un citu preču iegādei).
- Nauda ir jādeklarē, bet nodokļa maksājums neveidosies, ja naudas pārskaitījuma apmērs no vienas personas gadā pārsniedz 10000 *euro* un pārskaitītāju ar saņēmēju saista radniecība līdz trešajai pakāpei Civillikuma izpratnē, bet tiem nav kopīgas mājsaimniecības.
- Kopīga mājsaimniecība nozīmē to, ka visi dzīvo kopā un kopīgi sedz izdevumus, kas saistīti ar attiecīgā mājokļa uzturēšanu.

Saņemtās dāvanas

- Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā minimālo ienākumu sliekšņi tiek noteikti mājsaimniecībai. Ir arī definēts, kas ir **mājsaimniecība**: vairākas personas, kuras dzīvo vienā mājoklī un kopīgi sedz izdevumus, vai viena persona, kura saimnieko atsevišķi.

Paziņojums par izmaksām fiziskai personai

- **Paziņojums par fiziskai personai izmaksātajām summām** ir pārskats par personai izmaksātajiem ienākumiem.
- Pārskatu sagatavo ienākumu izmaksātājs, iesniedz to **Valsts ieņēmumu dienestā**, kā arī pēc pieprasījuma izsniedz ienākuma saņēmējam.
- Atkarībā no ienākuma veida tiek noteikts paziņojuma iesniegšanas termiņš, kā arī tas, vai nav uzlikts par pienākumu ieturēt iedzīvotāju ienākuma nodokli ienākuma izmaksas brīdī.

Paziņojums par izmaksām fiziskai personai

Paziņojumus par fiziskai personai izmaksātām summām nosacīti var iedalīt četrās grupās :

- par algotā darba ienākumiem (par algas nodokli);
- par ienākumiem, no kuriem IIN ieturēts izmaksas brīdī;
- par ienākumiem, no kuriem IIN nav ieturams izmaksas brīdī, bet nodoklis ir jāmaksā;
- par ienākumiem, kas nav apliekami ar IIN.

Ienākumu izmaksātājs

- Ir komersants (AS, SIA, IK), individuālais uzņēmums, zemnieku vai zvejnieku saimniecība, kooperatīvā sabiedrība, nerezidentu pastāvīgā pārstāvniecība, iestāde, organizācija, **biedrība, nodibinājums** un fiziskā persona, kura reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicējs

Ar fizisku personu noslēgts uzņēmuma līgums

Fiziskā persona ir reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicējs - pārbaude VID publiskajā datu bāzē (!)

- Saskaņā ar līgumu tiek izmaksāta noteikta atlīdzība.
- Fiziskā persona pati veic iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanu iesniedzot gada deklarāciju un veic VSAOI kā pašnodarbināta persona.
- Izmaksātājs iesniedz ziņas līdz pēctaksācijas gada 1.februārim

Ar fizisku personu noslēgts uzņēmuma līgums

Fiziskā persona nav reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicējs

- Uzņēmums pie izmaksas ietur iedzīvotāju ienākuma nodokli (likuma „Par IIN “ 17. panta 10. daļas, 7. punkts) un veic VSAOI kā darba ņēmējs vispārējā kārtībā (likuma „Par VSA” 1. panta 2. punkta „d” apakšpunkts)
- Ziņu kodi – uzsākot sadarbību – 11 un 81, pārtraucot (izbeidzot) sadarbību – 25 un 82
- Katru mēnesi uzrāda darba devēja ziņojumā VSAOI (ja tādas ir), neuzrādā riska nodevu
- Ieturēto iedzīvotāju ienākuma nodokli uzrāda izmaksas mēnesī – paziņojums par fiziskām personām izmaksātām summām

Paziņojumi par fizisko personu ienākumiem, kas izmaksāti uz darba attiecību pamata

- ja darba attiecības pastāvējušas līdz gada beigām un turpinās nākamajā gadā, paziņojumu iesniedz līdz nākamā gada 1.februārim;
- ja darba attiecības nav pastāvējušas līdz gada beigām- paziņojumu iesniedz līdz nākamā mēneša pēc darba attiecību pārtraukšanas 15.datumam;
- ja darbinieks ir bijis nodarbināts steidzamos, īslaicīgos, vienreizējos darbos, tad paziņojumu iesniedz līdz nākamā mēneša pēc darba attiecību pārtraukšanas 15.datumam.

Neapliekamais minimums un atvieglojumi par apgādājamiem

Norāda faktiski piemērotā neapliekamā minimuma summu un faktiski piemēroto atvieglojumu par apgādībā esošām personām summu.

Nosakot ar IIN apliekamo ienākumu, faktiski piemērotais neapliekamā minimuma un atvieglojumu par apgādībā esošām personām apmērs attiecīgajā mēnesī vai gadā nevar būt lielāks par ienākumu no algota darba attiecīgajā mēnesī vai gadā.

Pienākums ienākuma izmaksātājam

- Izmaksājot ienākumu par sniegto pakalpojumu vai piegādāto precī ienākuma izmaksātājam obligāti ir jāpārlicinās, vai ienākuma saņēmējam ir reģistrēta saimnieciskā darbības ienākuma izmaksas dienā.
- Ja saimnieciskā darbība nav reģistrēta, tad ienākumu izmaksātājam ir pienākums ieturēt iedzīvotāju ienākuma nodokli un attiecīgi iesniegt paziņojumu līdz nākamā mēneša 15.datumam.
Informāciju par reģistrētiem saimnieciskās darbības veicējiem var iegūt VID Publiskojamo datu bāzē.

Ienākuma veida kods darbiniekiem

Norāda ienākuma veida kodu:

1001 – darba alga;

1018 – ienākumi no pienākumu pildīšanas padomē vai valdē;

1066 – Ukrainas civiliedzīvotāju darba alga

3022 – citi ar nodokli neapliekamie ienākumi

3059 – darba devēja apmaksātie darba koplīgumā noteiktie darbinieka ēdināšanas izdevumi.

3062 – ienākums no akciju pirkuma tiesību īstenošanas

3063 – attālinātā darba kompensācija

Apliekams ienākums (IIN ietur izmaksas vietā)

- 1001 – darba samaksa
- 1003 - Ienākumi no intelektuālā īpašuma (autoratlīdzības)
- 1004 - Metāllūžņu pārdošanas ienākumi
- 1006 - Ienākumi no nekustamā īpašuma izmantošanas (iznomāšanas, izīrēšanas)
- 1007 - Ienākumi no citas saimnieciskās darbības
- 1008 - Ienākumi no uzņēmuma līguma
- 1009 - Ienākumi no kustamā īpašuma izmantošanas (iznomāšanas, izīrēšanas)
- 1010 - Ienākumi no kokmateriālu un augoša meža atsavināšanas

Apliekams ienākums (IIN ietur izmaksas vietā)

- 1011 – Dividendes, dividendēm pielīdzināms ienākums vai nosacītās dividendes
- 1014 – no juridiskās personas saņemtais dāvinājums
- 1016 - stipendijas
- 1018 – Ienākumi no pienākumu pildīšanas padomē vai valdē
- 1019 - Procenti
- 1020 - Citi ar nodokli apliekami ienākumi, no kuriem nodokli ietur izmaksas vietā
- 1032 - Atlīdzība, kuru izmaksā sagādes un citas organizācijas par medījumu jēlādām, medījumiem un to gaļu, medību trofejām, zoobarību un citu savvaļā iegūto produkciju
- 1043 - Iznomātā personāla ienākums
- 1061 – Autoratlīdzības, ja nav reģistrēta saimnieciskā darbība

Apliekams ienākums (IIN neietur izmaksas vietā)

- 2006 - Ienākumi no nekustamā īpašuma izmantošanas (iznomāšanas, izīrēšanas)
- 2007 - Ienākumi no citas saimnieciskās darbības
- 2008 - Ienākumi no uzņēmuma līguma
- 2009 - Ienākumi no kustamā īpašuma izmantošanas (iznomāšanas, izīrēšanas)
- 2010 - Ienākumi no kokmateriālu un augoša meža atsavināšanas
- 2015 – Ienākums no nekustāmā īpašuma atsavināšanas
- 2054 – Ienākumam pielīdzināms aizdevums
- 2055 - Samazinātu aizdevuma procentu maksājumu radītais ienākums

Neapliekams ienākums

- 3005 - Ienākumi no sava īpašuma atsavināšanas (izņemot nekustamo īpašumu)
- 3011 - Dividendes, dividendēm pielīdzināms ienākums vai nosacītās dividendes
- 3016 – Stipendijas
- 3022 – Citi ar nodokli neapliekami ienākumi
- 3028 - Procentu ienākums no valsts un pašvaldību parādzīmēm
- 3030 – Ienākumi, ko saņem likvidācijas vai reorganizācijas gadījumā

Neapliekams ienākums

- 3058 - Ienākumi, kas izmaksāti no pašvaldības budžeta kā atlīdzība fiziskajai personai par sociālās aprūpes pakalpojuma – aprūpe mājās – sniegšanu (*likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” pārejas noteikumu 44.punkts*)
- 3059 - Darba devēja apmaksātie darba koplīgumā noteiktie darbinieka ēdināšanas izdevumi, kas nepārsniedz 480 *euro* gadā
- 3060 - Čeku loterijas laimesti saskaņā ar Čeku loterijas likumu
- 3063 – Attālinātā darba kompensācija

Likumā noteikto normu ietvaros neapliekams ienākums

- 4002 - Ieņēmumi no savas lauksaimniecības produkcijas un ievāktu savvaļas velšu pārdošanas
- 4023 - Citi ienākumi, kuri likumā “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” noteikto normu ietvaros ir neapliekams ienākums (9.panta pirmās daļas 20., 25., 27.punkts un 44.punkta “a” apakšpunkts)
- 4025 - Konkursos un sacensībās saņemtās mantiskās un naudas balvas (prēmijas)

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa avanss no saimnieciskās darbības

- Avansa maksājumu aprēķina Elektroniskās deklarēšanas sistēmā automātiski pēc gada ienākumu deklarācijas iesniegšanas.
- Nodokļa maksātājam ir tiesības iesniegt precizējumu.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa avanss no saimnieciskās darbības

Avansa maksājumi jāsamaksā:

- Ne vēlāk kā 23.martā,
- ne vēlāk kā 23. jūnijā, (23.jūlijā)
- ne vēlāk kā 23. augustā (23.septembrī)
- ne vēlāk kā 23. novembrī.

Avansa maksājums par 2022.gadu veikts brīvprātīgi

- Jāievēro, ka iemaksātās summas vienotajā nodokļu kontā var tikt novirzītas, lai segtu citu nodokļu parādus, ja tādi būs izveidojušies.
- Vienotajā nodokļu kontā iemaksātā naudas summa tiek sadalīta nodokļu maksātāja saistību segšanai pa nodokļu veidiem, ievērojot FIFO principu – tiek segti gan regulārie maksājumi, gan parādi

Autoratlīdzības

2022. gada 1. decembrī ir pieņemti grozījumi likumā “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” un likumā “Par valsts sociālo apdrošināšanu”, kas 2022. gada 8. decembrī publicēti oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” Nr. 238 (2022/238.1).

Grozījumi stājas spēkā 2022. gada 9. decembrī

Līdz 2023. gada beigām tiek pagarināts pārejas periods, kurā autoratlīdzību saņēmējiem ir iespēja maksāt nodokļus no autoratlīdzības, neregistrējoties kā saimnieciskās darbības veicējiem.

Autoratlīdzības

Autoratlīdzību izmaksātājs (kas nav kolektīvā pārvaldījuma organizācija) ietur iedzīvotāju ienākuma nodokli izmaksas vietā no autoratlīdzības ienākuma, nepiemērojot izdevumu normas, un iemaksā to vienotajā nodokļu kontā ne vēlāk kā ienākuma izmaksas mēnesim sekojošā mēneša 23. datumā, piemērojot nodokļa likmi:

- ▶ autoratlīdzības ieņēmumiem līdz 25 000 *euro* - 25 %;
- ▶ autoratlīdzības ieņēmumiem, kas pārsniedz 25 000 *euro* - 40 %

Autoratlīdzības

Ja autoratlīdzību būs izmaksājuši vairāki izmaksātāji vai autoratlīdzība saņemta ārvalstīs, autoratlīdzības saņēmējam līdz 2024. gada 28. februārim būs jāiesniedz EDS autoratlīdzības saņēmēja deklarācija.

Autoratlīdzības saņēmēja gada deklarācijā, kurā deklarē autoratlīdzības, nav tiesību piemērot attaisnotos izdevumus, autoratlīdzības izdevumu normas, diferencēto neapliekamo minimumu un atvieglojumus.

Šajā deklarācijā deklarētie ienākumi netiek ietverti gada ienākumu deklarācijā – kopējā ar nodokli apliekamajā ienākumā, kuram tiek piemērota progresīvā nodokļa likme, un tie netiek ņemti vērā, nosakot diferencēto neapliekamo minimumu.

Minimālā darba alga

- Saeima 2022.gada 27. oktobrī trešajā lasījumā pieņēma grozījumus **Darba likumā**, ar kuriem minimālā mēnešalga no 2023.gada noteikta 620 *euro* apmērā, bet no 2024. gada – 700 *euro* apmērā.

Minimālā darba alga/minimālā stundas tarifa likme

Ministru kabineta noteikumi Nr. 656 “Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu”

Katram mēnesim tiek aprēķināta minimalā stundas tarifa likme atkarībā no darba stundu skaita normāla darba laika ietvaros

Minimālā darba alga/minimālā stundas tarifa likme

Minimālo stundas tarifa likmi aprēķina, izmantojot šādu formulu: $TL_{\min} = MDA / h$, kur

TL_{\min} – minimālā stundas tarifa likme *euro*;

MDA – valstī noteiktā minimālā mēneša darba alga;

h – normālā darba laika stundu skaits mēnesī

<https://www.lm.gov.lv/lv/minimala-darba-alga>

Algas nodokļa grāmatiņa

- Galvenā ienākuma gūšanas vieta – algotā darba ienākuma gūšanas vieta vai ienākuma gūšanas vieta, kurā iesniegta grāmatiņa un kurā piemēro neapliekamo minimumu un nodokļa atvieglojumus
- Grāmatiņas iesniegšana nodrošina prognozētā mēneša neapliekamā minimuma un atvieglojumu piemērošanu ienākuma izmaksas vietā. Algas nodokļa grāmatiņu var iesniegt tikai vienā no darbavietām.
Galvenajā ienākuma gūšanas vietā, kur iesniegta algas nodokļa grāmatiņa, ienākumiem var piemērot 20% nodokļa likmi.

Algas nodokļa grāmatiņa

- Ja galvenā ienākuma gūšanas vieta nav norādīta, ienākuma izmaksātājs nav tiesīgs piemērot neapliekamo minimumu un nodokļa atvieglojumus.
- Prognozējot mēneša neapliekamo minimumu, VID ņem vērā cilvēka iepriekšējā pusgadā gūtos ienākumus, tādēļ VID prognozētais neapliekamais minimums var atšķirties no gada diferencētā neapliekamā minimuma, kuru piemēro gada ienākumu deklarācijā atbilstoši faktiskajiem gada ienākumiem.

Algas nodokļa grāmatiņa

Nepieciešamība piemaksāt iedzīvotāju ienākuma nodokļa starpību var rasties, piemēram:

- cilvēkiem, kas strādā vairākās darbavietās;
- cilvēkiem, kas atgriežas darbā pēc ilgāka pārtraukuma, piemēram, pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma;
- darbiniekiem, kuriem šogad palielinājies atalgojums, vai tiem, kas tikko sākuši darba gaitas, piemēram, studentiem;
- strādājošiem pensionāriem;
- personām, kas gada vidū nomainījušas darbavietu.

Algas nodokļa grāmatiņa

Ir iespēja atzīmēt izvēlni “*Nepiemērot prognozēto mēneša neapliekamo minimums*”, tad sākot ar nākamo dienu, ienākuma gūšanas vietā vairs netiks piemērots neapliekamais minimums.

Ir iespēja atzīmēt izvēlni “*Piemērot iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi 23 % apmērā*”, tad sākot ar nākamā mēneša 1. datumu, visiem galvenās ienākuma gūšanas vietas ienākumiem neatkarīgi no to lieluma piemēros iedzīvotāju ienākuma nodokļa 23 % likmi.

Neapliekamais minimums (MK noteikumi Nr. 676)

Gada diferencētā neapliekamā minimuma aprēķināšanai ir noteikti šādi lielumi:

- maksimālais gada neapliekamais minimums – 6000 *euro*;
- gada apliekamā ienākuma apmērs, līdz kuram piemēro maksimālo gada neapliekamo minimumu, – 6000 *euro*;
- gada apliekamā ienākuma apmērs, virs kura nepiemēro gada diferencēto neapliekamo minimumu, – 21 600 *euro*;
- koeficients – 0,38462.
- <https://likumi.lv/ta/id/295500-noteikumi-par-neapliekama-minimuma-un-nodokla-atvieglojuma-apmeru-iedzivotaju-ienakuma-nodokla-aprekinasanai>

Minimālās VSAOI

Personai, kas vienlaikus ir darba ņēmējs un saimnieciskās darbības veicējs ienākumus summē, lai noteiktu, vai tie ir minimālajā apmērā.

Ja deklarētie (summētie) ienākumi ceturksnī ir mazāki par 1860 *euro*, minimālās iemaksas no starpības starp 1860 *euro* un šiem ienākumiem no saviem līdzekļiem veic darba devējs.

Ja SDV prognozē, ka viņa ienākumi nerasniegs 1860 *euro* ceturksnī, var iesniegt VID apliecinājumu par nākamā ceturkšņa plānotajiem ienākumiem.

Tādā gadījumā minimālās iemaksas netiks aprēķinātas un nebūs jāmaksā.

Minimālās VSAOI

Apliecinājumu iesniedz šādos termiņos:

- ▶ līdz 17.01.2023. – par visā 2023. gadā plānotajiem ienākumiem vai
- arī par 2023. gada I ceturksnī plānotajiem ienākumiem;
- līdz 17.04.2023. – par 2023. gada II ceturksnī plānotajiem ienākumiem;
- līdz 17.07.2023. – par 2023. gada III ceturksnī plānotajiem ienākumiem;
- līdz 17.10.2023. – par 2023. gada IV ceturksnī plānotajiem ienākumiem; vai
- ▶ vienlaikus ar saimnieciskās darbības reģistrēšanu; vai
- ▶ 15 dienu laikā pēc darba ņēmēja statusa zaudēšanas.

Grāmatvedības likums - noteikti grāmatvedības uzdevumi

- nodrošināt uzņēmuma vadību ar grāmatvedības informāciju;
- nodrošināt finanšu pārskatu lietotājus ar patiesu un pilnīgu informāciju par uzņēmuma mantu, saistībām, finansiālo stāvokli, saimnieciskās darbības rezultātiem un naudas plūsmu;
- veikt nodokļu aprēķināšanu;
- nodrošināt ieņēmumu un izdevumu norobežošanu pa pārskatu periodiem.

Grāmatvedības likums - likuma subjekti

- Latvijas Republikā reģistrētajām komercsabiedrībām, kooperatīvajām sabiedrībām, ārvalstu komersantu filiālēm un nerezidentu (ārvalstu komersantu) pastāvīgajām pārstāvniecībām, **biedrībām, nodibinājumiem, arodbiedrībām un to apvienībām, politiskajām organizācijām (partijām) un to apvienībām, reliģiskajām organizācijām un to iestādēm;**
- Latvijas Republikā reģistrētajām Eiropas ekonomisko interešu grupām, Eiropas kooperatīvajām sabiedrībām, Eiropas komercsabiedrībām, Eiropas politiskajām partijām un Eiropas politiskajiem fondiem;
- iestādēm, kuras tiek finansētas no valsts budžeta vai pašvaldību budžetiem, valsts vai pašvaldību aģentūrām, citām publiskajām personām un iestādēm, patstāvīgajām iestādēm;
- individuālajiem komersantiem, individuālajiem uzņēmumiem, zemnieku un zvejnieku saimniecībām, citām fiziskajām personām, kas veic saimniecisko darbību, un to apvienībām.

Grāmatvedības likums - uzņēmuma vadītājs

- personālsabiedrībā un Eiropas ekonomisko interešu grupā — visi šīs sabiedrības vai grupas biedri vai tie sabiedrības vai grupas biedri, kuri ir pilnvaroti pārstāvēt sabiedrību vai grupu,
- kapitālsabiedrībā, Eiropas komercsabiedrībā, kooperatīvajā sabiedrībā un Eiropas kooperatīvajā sabiedrībā — valde,
- individuālajā uzņēmumā, zemnieka vai zvejnieka saimniecībā — attiecīgi uzņēmuma vai saimniecības īpašnieks,
- ārvalsts komersanta filiālē un nerezidenta (ārvalsts komersanta) pastāvīgajā pārstāvniecībā — persona, kura pilnvarota pārstāvēt ārvalsts komersantu (nerezidentu) darbībās, kas saistītas ar filiāli vai pastāvīgo pārstāvniecību,
- iestādē, kura tiek finansēta no valsts budžeta vai pašvaldības budžeta, valsts vai pašvaldības aģentūrā, citā publiskajā personā un iestādē, kā arī patstāvīgajā iestādē — amatpersona, kas īsteno attiecīgās iestādes vispārējo administratīvo vadību (tiešās valsts pārvaldes iestādē — iestādes vadītājs),

Grāmatvedības likums - uzņēmuma vadītājs

- biedrībā, nodibinājumā, politiskajā organizācijā (partijā), politisko organizāciju (partiju) apvienībā, arodbiedrībā un arodbiedrību apvienībā, kā arī Eiropas politiskajā partijā un Eiropas politiskajā fondā — izpildinstitūcija vai pārvaldes institūcija (valde),
- reliģiskajā organizācijā un tās iestādē — vadība (vadības institūcija),
- individuālais komersants un cita fiziskā persona, kas veic saimniecisko darbību,
- fizisko personu, kuras veic saimniecisko darbību, apvienībā — visi šīs apvienības biedri vai tie biedri, kuri ir pilnvaroti pārstāvēt šo apvienību,
- uzņēmumā, kuram pasludināts maksātnespējas process, — maksātnespējas procesa administrators (turpmāk — administrators).

Grāmatvedības likums - uzņēmuma vadītāja atbildība

Uzņēmuma vadītājs ir atbildīgs par:

- 1) grāmatvedības kārtošanu atbilstoši šā likuma prasībām;
- 2) grāmatvedības dokumentu oriģinālu, kopiju vai datu attēlu saglabāšanu un aizsargāšanu pret iznīcināšanu vai nozaudēšanu līdz to nodošanai uzņēmuma arhīvā, kā arī par grāmatvedības dokumentu saglabāšanu uzņēmuma arhīvā un to pieejamību revīziju veicējiem, nodokļu administrācijai, tiesībaizsardzības iestādēm, tiesām, kā arī citām institūcijām normatīvajos aktos paredzētajos gadījumos atbilstoši [Komerccoslēpuma aizsardzības likumā](#) minētajam attiecībā uz komerccoslēpumu grāmatvedībā.

Uzņēmuma vadītājs ir atbildīgs par zaudējumiem, kas, pārkāpjot šā likuma noteikumus viņa vainas dēļ, nodarīti uzņēmumam, valstij (pašvaldībai) vai trešai personai. Fiziskās un juridiskās personas, kurām šāds zaudējums nodarīts, ir tiesīgas prasīt tā atlīdzināšanu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Uzņēmuma vadītājs, kurš ir tiesīgs grāmatvedību kārtot pats

- individuālā uzņēmuma, zemnieka vai zvejnieka saimniecības īpašnieks;
- fiziskā persona, kura veic saimniecisko darbību;
- individuālais komersants;
- kapitālsabiedrības vienīgais valdes loceklis, kurš ir kapitālsabiedrības vienīgais dalībnieks;
- **religiskās organizācijas vai tās iestādes vadītājs, ja religiskajā organizācijā vai tās iestādē grāmatvedība tiek kārtota vienkāršā ieraksta sistēmā;**
- **biedrības, nodibinājuma izpildinstitūcijas vai pārvaldes institūcijas (valdes) loceklis;**
- administrators, kurš, pildot [Maksātspējas likuma](#) prasības, juridiskās personas maksātspējas procesa laikā organizē parādnieka grāmatvedības uzskaiti.

Grāmatvedības likums - grāmatvedības dokumenti

- attaisnojuma dokumenti, grāmatvedības reģistri, inventarizācijas saraksti, gada pārskati un grāmatvedības organizācijas dokumenti elektroniskā vai papīra formā;

Attaisnojuma dokumenti

- Attaisnojuma dokuments ir dokuments, kurš apliecina uzņēmuma saimnieciskā darījuma esību un kurā ietverti vismaz šā panta piektajā daļā minētie rekvizīti un informācija par saimniecisko darījumu.
- Attaisnojuma dokumentu var sagatavot elektroniskā vai papīra formā.
- Attaisnojuma dokumentu sagatavo tā, lai visā tā glabāšanas laikā nezustu tajā ietvertā informācija, kā arī būtu iespējams radīt šā dokumenta atvasinājumu.

Attaisnojuma dokumenta rekvizīti

- 1) dokumenta veida nosaukums;
- 2) dokumenta datums;
- 3) dokumenta numurs;
- 4) ziņas par uzņēmumu, kas ir saimnieciskā darījuma dalībnieks, kurš savā vārdā izdod dokumentu (turpmāk — dokumenta autors):
 - a) dokumenta autora nosaukums (komercsabiedrībai, individuālajam komersantam — firma), reģistrācijas numurs vai nodokļu maksātāja reģistrācijas kods,
 - b) ja dokumenta autors ir tāda fiziskā persona, kas veic saimniecisko darbību, bet nav individuālais komersants, — vārds un uzvārds, nodokļu maksātāja reģistrācijas kods;
- 5) ziņas, kas ļauj nepārprotami identificēt citus saimnieciskā darījuma dalībniekus, ja tādi ir (norāda tādas pašas ziņas, kādas šīs daļas [4. punktā](#) noteiktas attiecībā uz dokumenta autoru);

Attaisnojuma dokumenta rekvizīti

- 6) ja cits saimnieciskā darījuma dalībnieks ir fiziskā persona, kas neveic saimniecisko darbību, — vārds un uzvārds. Personas kodu (ja personai tāds piešķirts) norāda pēc šīs personas pieprasījuma vai ja tas izriet no citiem normatīvajiem aktiem;
- 7) saimnieciskā darījuma apraksts un vērtība naudas izteiksmē, bet normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos — arī cita informācija par saimniecisko darījumu (piemēram, daudzums, mērvienība);
- 8) atsevišķiem attaisnojuma dokumentu veidiem — arī citi normatīvajos aktos noteiktie obligātie rekvizīti;
- 9) par attaisnojuma dokumentā sniegtās informācijas pareizību atbildīgās personas paraksts (izņemot šā panta sestajā, septītajā un astotajā daļā minētos gadījumus).

Uzņēmums ir tiesīgs iekšējā attaisnojuma dokumentā, ja tas sagatavots elektroniskā formā, rekvizītu "paraksts" aizstāt ar elektronisku apliecinājumu.

Attaisnojuma dokumentu ieogrāmatošanas termiņš

Noteikti garāki attaisnojuma dokumentu ieogrāmatošanas termiņi:

- attaisnojuma dokumenti ir jāieogrāmato 20 dienu laikā (bija – 15 dienu laikā) pēc attiecīgā mēneša beigām;
- biedrības, nodibinājumi un reliģiskās organizācijas, kas grāmatvedību kārto vienkāršā ieraksta sistēmā, attaisnojuma dokumentus drīkst ieogrāmatot ne vēlāk kā 15 dienu laikā pēc tā ceturkšņa (bija – mēneša) beigām, kurā attiecīgais attaisnojuma dokuments ir saņemts vai izsniegts (nosūtīts).

Grāmatvedības kārtošana

MK noteikumi Nr. 439

- Vispārējā gadījumā organizācija grāmatvedību kārto divkāršā ieraksta sistēmā, bet organizācijai, kas atbilst attiecīgiem apgrozījuma (ieņēmumu) kritērijiem, ir tiesības izvēlēties grāmatvedību kārtot vienkāršā ieraksta sistēmā
- *Ja organizācijas apgrozījums (ieņēmumi) no saimnieciskajiem darījumiem divos iepriekšējos pārskata gados pēc kārtas nepārsniedz 100 000 euro, grāmatvedības reģistrus kārto vienkāršā ieraksta sistēmā.*
- Organizācijas apgrozījums (ieņēmumi) no saimnieciskajiem darījumiem pārskata gadā ietver visus organizācijas ieņēmumus, kas norādīti ieņēmumu un izdevumu pārskatā atbilstoši šo noteikumu prasībām

Grāmatvedības kārtošana

MK noteikumi Nr. 439

- **Nosakot apgrozījuma apmēru**, apgrozījumā neietver tādu vienu saimniecisko darījumu (piemēram, nekustamā īpašuma atsavināšanu vai mantojuma saņemšanu),
- Organizācija, kārtojot grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā, skaidrās un bezskaidrās naudas iemaksas un izmaksas reģistrē naudas plūsmas uzskaites žurnālā vai divos atsevišķos žurnālos – kases grāmatā un kredītiestāžu kontu grāmatā:
 - *kredītiestāžu kontu grāmatas vietā bezskaidras naudas darījumu reģistrācijai var izmantot maksājumu kontu pārskatu datus*

Grāmatvedības kārtošana

MK noteikumi Nr. 439

Organizācija, kura grāmatvedību kārto vienkāršā ieraksta sistēmā, pamatojoties attiecīgajā žurnālā veiktajiem ierakstiem par saimnieciskajiem darījumiem, sagatavo ieņēmumu un izdevumu pārskatu pēc naudas plūsmas.

Organizācija, kura grāmatvedību kārto vienkāršā ieraksta sistēmā visus ieņēmumus norāda to saņemšanas brīdī un izdevumus to samaksāšanas brīdī.

Grāmatvedības kārtošana vienkāršā ieraksta sistēmā

Kārtojot grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā, ieņēmumus uzskaita *pēc kases principa* – ieņēmumus tad, kad tie ir saņemti, bet izdevumus – tad, kad tie ir izdarīti.

Ierakstus žurnālā izdara hronoloģiskā secībā.

Kases princips nav attiecināms, piemēram, *pamatlīdzekļa pārdošanas gadījumā*, jo pamatlīdzekļa atlikusī vērtība žurnālā ir jāuzrāda izdevumos, lai gan faktiski naudas izdevumi nav bijuši.

Žurnālu var kārtot elektroniski vai papīra reģistra veidā.

Aizpildīta **žurnāla glabāšanas laiks ir 10 gadi**.

Ja žurnālu kārtu elektroniski, atbilstoši nepieciešamībai jānodrošina tā izdruka un izdrukas jābrošē hronoloģiskā secībā.

Grāmatvedības kārtošana vienkāršā ieraksta sistēmā

Ja žurnālu kārto elektroniski, žurnāla ailes, kuras neizmanto saimniecisko darījumu reģistrēšanai, var nenorādīt vai papildināt ar jaunām ailēm, lai ierakstītu citu nepieciešamo papildu informāciju.

Var izmantot grāmatvedības datorprogrammas, tām ir jāatbilst Ministru kabineta noteikumos grāmatvedības datorprogrammām noteiktajām prasībām.

Katram pārskata gadam iekārto jaunu žurnālu -ieņēmumus un izdevumus norobežo pa taksācijas gadiem.

Žurnālā norādītais skaidras un bezskaidras naudas un citu maksāšanas līdzekļu atlikums gada sākumā ir vienāds ar iepriekšējā pārskata gada beigās žurnālā aprēķināto un norādīto atlikumu.

Grāmatvedības kārtošana vienkāršā ieraksta sistēmā

Ieņēmumus un izdevumus žurnālā reģistrē, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem.

Žurnālā reģistrē arī kases operācijas, nekārto atsevišķu kases grāmatu un neveic atsevišķu kases ieņēmumu un izdevumu orderu reģistrāciju.

Ja par attaisnojuma dokumentu tiek izmantots maksājumu konta izraksts, var aprēķināt šajā kontā notikušo viendabīgu (līdzīgu) saimniecisko darījumu kopsummas **un tās ierakstīt žurnālā ar vienu ierakstu**

“Citi maksāšanas līdzekļi, euro, saņemts” norāda ieņēmumus, kas iegūti nevis naudā, bet citās lietās vai pakalpojumu veidā, piemēram, maiņas un ieskaita darījumus, kā arī mantiskos dāvinājumus u. c.

Grāmatvedības kārtošana

MK noteikumi Nr. 439

Dzīvojamo māju pārvaldīšanas biedrība papildus iekārto arī:

- uzskaites reģistru, kurā norāda katram dzīvojamās mājas īpašniekam aprēķinātos un saņemtus maksājumus;
- katras atsevišķas pārvaldāmas mājas dzīvokļu īpašnieku reģistru par noteiktajiem naudas maksājumiem uzkrājumu fondā, kurā norāda katra dzīvojamās mājas īpašnieka iemaksātos naudas maksājumus, kas paredzēti dzīvojamās mājas pārvaldīšanas darbību veikšanai atbilstoši [Dzīvokļa īpašuma likumam](#) (piemēram, turpmākajos periodos veicamajiem dzīvojamās mājas uzturēšanas vai uzlabošanas un attīstīšanas darbiem, remontam, atjaunošanai, pārbūvei), kā arī norāda šo līdzekļu izlietojumu pārskata gadā.